

S. MARY JOAN IWENOFU IHM

WOLNOŚĆ RELIGIJNA W NIGERII: FANATYZM A OBOJĘTNOŚĆ RZĄDU

WPROWADZENIE

Nigeria nosi oficjalną nazwę Federalna Republika Nigerii. Jest to największy i najbardziej zaludniony kraj w Afryce, z 220 milionami mieszkańców i 350 plemionami etnicznymi wyznającymi głównie chrześcijaństwo i islam. Kraj został scalony przez Brytyjczyków w 1914 roku, kiedy to połączono Nigerię Południową i Północną. Nigeria uzyskała niepodległość 1 października 1960 roku, a status republiki 1 października 1963 roku. Za niecałe pięć miesięcy kraj będzie obchodził 63. rocznicę uzyskania niepodległości, najpierw pod rządami demokracji parlamentarnej, potem rządów wojskowych, a następnie prezydenckiego systemu demokracji kapitalistycznej, który obowiązuje od 1999 roku.

Nigeria to kraj gęsto zaludniony, w którym próby polityczne ukierunkowane były na sprawne i efektywne rządzenie. Doprowadziło to do wielokrotnego przeredagowywania jej konstytucji, dokumentu, o którym nadal nie można powiedzieć, że jest doskonały mimo pięciu nowelizacji (1960, 1963, 1979, 1989, 1999).

Każda z tych poprawek czyniła Nigerię coraz bardziej świeckim państwem. Sprawiają one, że stanowisko prawa jest klarowniejsze, w tym aspekty religijne, wskazując, że żadne przekonania religijne nie powinny wpływać na jakiegokolwiek decyzje publiczne lub rządowe.

S. MARY JOAN IWENOFU IHM

RELIGIOUS FREEDOM IN NIGERIA: FANATICISM AND GOVERNMENT IMPASSIVENESS

INTRODUCTION

Nigeria, is officially known as Federal Republic of Nigeria. It is the largest and most populous country in Africa, with 220 million people, and 350 ethnics tribes of predominantly Christian and Islamic religions. The country was amalgamated by the British in 1914, joining the Southern and Northern Nigeria together. Nigeria became independent on 1 October 1960 and was given republican status on 1 October 1963. The country, in less than five months will celebrate her 63nd year of independence first under a parliamentary democracy, but then was broken by military rule and then by a Presidential capitalist system of democracy, which it had since 1999.

Nigeria is a highly populated nation whose political attempts aimed at operative and efficient governance. This had led to frequent re-drafting of her written Constitution, a document which – still cannot be said to be perfect after five amended Constitutions (1960, 1963, 1979, 1989, 1999).

Each of these constitutions make Nigeria more of a secular state. They make the position of law clearer, including the religion aspects, the point that no religious belief should influence any public or government decisions. In essence, the constitution forbids both the Federal and State governments from adopting or embracing a state

Zasadniczo konstytucja zabrania zarówno rządowi federalnemu, jak i stanowemu przyjmowania lub uznawania religii państwowej, zakazuje również dyskryminacji religijnej i zapewnia jednostkom wolność wyboru, praktykowania, propagowania lub zmiany religii.

Nieustannie toczy się walka o władzę między grupami religijnymi islamskimi i chrześcijańskimi. Istnieją dowody na to, że jedna religia próbuje narzucić się drugiej poprzez przemoc i agresywną konwersję, a także w różnych stowarzyszeniach politycznych i praktykach religijnych.¹ Chrześcijanie i muzułmanie nieustannie walczą i przelewają krew w walce o wyższość, liczebność populacji, popularność, świeckość i uzyskanie większych praw. Stanowi to nie lada wyzwanie dla wolności religijnej w Nigerii.

Dzisiejsza rzeczywistość nie sprzyja wolności religijnej w Nigerii, ponieważ zarówno podmioty państwowe, jak i niepaństwowe (Boko Haram, Islamskie Państwo w Prowincji Afryki Zachodniej (ISWAP) i wojowniczy pasterze Fulani) nadal dokonują powszechnych, bulwersujących a zarazem przerażających wykroczeń religijnych. Choć nigeryjska konstytucja chroni wolność religijną, obywatele Nigerii są oskarżani i skazywani za bluźnierstwo, doświadczają przemocy, masowych porwań i zabójstw, a także mają do czynienia z powszechną przestępczością, która również nie pozwala na korzystanie z wolności religijnej.

Ekstremiści w różnych częściach kraju atakują jednostki i społeczności ze względu na ich tożsamość religijną. Społeczności, zwłaszcza chrześcijańskie, obawiają się o swoje życie, ryzykując śmiercią, okaleczeniem lub uprowadzeniem, gdy uczestniczą w publicznych nabożeństwach i ważnych ceremoniach religijnych. Tymczasem w obliczu tej szokującej skali przemocy, bezczynność rządu pozostaje zjawiskiem powszechnym i utrzymującym się. Bezkarność ekstremistów, którzy atakują wspólnoty religijne i domy modlitwy, jest na porządku dziennym w większości kraju.

---

¹ M.H. Kukah, *Religion Politics and Power in Northern Nigeria*, Ibadan: Spectrum, 1993. Zob. także Y.B. Usman, *The Manipulation of Religion in Nigeria*, Kaduna: Vanguard Printers and Publishers, 1987.

religion, it also prohibits religious discrimination, and provides for individuals' freedom to choose, practice, propagate, or change their religion.

Unfortunately, there has been continual jousting for power between religious groups of Islamic faith and Christian faith. Admittedly, there is evidence of one religion trying to outdo the faith of the other through violence and aggressive conversion into political association and religion practice.¹ Christians and Muslims repeatedly struggle and clash with bloodshed for superiority, population, popularity, secularism and to gain more rights. This poses challenges to the religious freedom in Nigeria.

Today, religious freedom conditions in Nigeria remained poor as both State and Non-State actors (Boko Haram, the Islamic State in West Africa Province (ISWAP) and Fulani militant herdsmen) continued to execute widespread shocking and horrifying religious violations. In spite of Nigeria's constitution protecting religious freedom, Nigerian citizens face blasphemy charges and convictions, violence, rampant kidnapping and killings and general criminality that also prevent religious freedom.

The extremists in various parts of the country target individuals and communities based on their religious identity. Communities especially Christian communities fear for their lives, risking death, mutilation, and abduction when they worship in public and celebrate significant religious ceremonies. In the midst of this shocking scale of violence, government inaction is obvious and persistent. Impunity for extremists who target religious communities and houses of worship is general across much of the country.

It is sad that Nigeria that was once a peaceful nation has been rendered uninhabitable. Unfortunately, the nation presently is perceived as a chaotic, unsafe and corruption-infested society, with

---

¹ M.H. Kukah, *Religion Politics and Power in Northern Nigeria*, Ibadan: Spectrum, 1993. See also Y.B. Usman, *The Manipulation of Religion in Nigeria*, Kaduna: Vanguard Printers and Publishers, 1987.

To smutne, że Nigeria, która niegdyś była spokojnym krajem, stała się krajem nienadającym się do zamieszkania. Niestety, naród ten jest obecnie postrzegany jako chaotyczne, niebezpieczne i prześląknięte korupcją społeczeństwo, z ogromną liczbą zabójstw, aktów nienawiści, fałszywych doniesień w mediach, przemocy, braku jedności i niedostatku w społeczeństwie.

Niniejszy artykuł ma zatem na celu zbadanie zagadnienia wolności wyznania w Nigerii oraz bezczynności rządu. Przeanalizujemy następujące tematy: 1. Początki fundamentalizmu religijnego w Nigerii, 2. Niedawne przejawy fanatyzmu religijnego w Nigerii, 3. Fanatyzm religijny a bezczynność rządu w Nigerii oraz 4. Wnioski i uwagi końcowe.

1. POCZĄTKI FUNDAMENTALIZMU RELIGIJNEGO W NIGERII

a) Członkostwo Nigerii w Organizacji Współpracy Islamskiej (OIC) jest sprzeczne ze świeckością zapisaną w konstytucji Nigerii.

Aitah twierdzi, że: „ten rządowy akt zmuszenia Nigerii, która jest konstytucyjnie świeckim państwem, do przystąpienia do OIC, wywołał opór ze strony chrześcijan i spowodował niepokoje polityczne. Działania nigeryjskiego rządu zintensyfikowały podziały religijne w całym kraju”.² Pomimo napięć wywołanych przez OIC, Nigeria jest 46. członkiem OIC. Jest jej członkiem do dnia dzisiejszego. Krytyka i kontrkrytyka wobec przystąpienia Nigerii do OIC oraz ciągłe wsparcie rządu tego kraju nieustannie podsycają napięcie i zwiększają niepokoje. Generał Ibrahim Babangida, muzułmanin do szpiku kości, poprowadził rząd wojskowy Nigerii do przystąpienia do OIC 3 lutego 1986 roku.

---

² E. Aitah, *Nigeria's Membership in the Organization of Islamic Cooperation: Origin, Nature, and Impact*, FIU Elektroniczne prace dyplomowe i rozprawy. 4375 (2020), w: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4375> (10.06.2023).

so much killings, hatred, hate speeches, fake news, violence, disunity and hardship in its society.

This paper therefore, intends to examine the freedom of religion in the Nigerian context and the government inaction. We shall explore the following themes: 1. The beginnings of religious fundamentalism in Nigeria, 2. Episodes of recent religious fanaticism in Nigeria, 3. Religious fanaticism and government impassiveness in Nigeria, and 4. Recommendations and concluding remarks.

1. THE BEGINNINGS OF RELIGIOUS FUNDAMENTALISM IN NIGERIA

a) Nigeria's membership of the Organization of the Islamic Cooperation (OIC) against the secularity that is enshrined in Nigeria constitution.

Aitah asserts that: “this government’s act of forcing Nigeria, which is a constitutionally secular state, into the OIC, prompted resistance from members of the Christian faith and created political unrest. Nigerian government’s action intensified religious divisions throughout the country”.² In spite of the tension created by the OIC, Nigeria is the 46th member of the OIC. It is a member to this date. The criticism and counter criticism over Nigeria’s enrolment into the OIC and the country’s government’s ongoing support continue to ratchet up tension and increase disrupt. General Ibrahim Babangida, a Muslim to the core, led the military government of Nigeria to enrol as a member of the OIC on 3 February 1986.

---

² E. Aitah, *Nigeria's Membership in the Organization of Islamic Cooperation: Origin, Nature, and Impact*, FIU Electronic Theses and Dissertations. 4375 (2020), in: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4375> (10.06.2023).

b) Wprowadzanie szariatu w północnej Nigerii dotyczy zarówno obywateli, jak i obcokrajowców, którzy nie są muzułmanami z wyznania.

Sądy szariackie w północnej części kraju nadal utrzymują w mocy przepisy dotyczące bluźnierstwa przeciwko obywatelom i obcokrajowcom, którzy nie są muzułmanami z wyznania, a władze bezprawnie aresztują osoby ze względu na ich przekonania religijne i sposób ich głoszenia.

c) Nadmierny nacisk na prawo szariatu w konstytucji Nigerii stanowi problem, ponieważ prawo islamskie ogólnie reguluje stosunki muzułmanina z innymi, a nie konstytucja państwa.

Innymi słowy, w obszarze wolności wyznania, traktowanie innych przez muzułmanów jest regulowane przez szariat, a nie przez konstytucję. Wynika z tego, że w północnych częściach kraju, gdzie rządzi szariat, prawo do wolności niemuzułmanów nie jest przestrzegane. Olayiwola przedstawił wszystkie konsekwencje uznania szariatu za podstawowe prawo państwa nigeryjskiego. Napisał:

Islam to nie tylko religia, ale także sposób życia, który reguluje wszystkie aspekty życia jednostki i narodu. Islam jest porządkiem społecznym, filozofią życia, systemem zasad ekonomicznych i rządów. Islam jasno określa obowiązki i prawa człowieka we wszystkich relacjach – jasny system kultu, prawa obywatelskie, prawa małżeństwa i rozwodu, dziedziczenia, kodeks zachowania, prawa ekonomii, prawa rządzenia, prawa wojny i pokoju, kupna i sprzedaży oraz prawa relacji i współistnienia ze sobą, rodzicami, dziećmi, krewnymi, sąsiadami, gośćmi, muzułmanami, nie-muzułmanami i braćmi.³

---

³ A. Olayiwola, *Nationalism and nation building in Islam* w: Campbell S. Momoh (red.), *Religion and nation building: Nigerian studies in religious tolerance*. – N 1.

b) Administering of Sharia in Northern Nigeria applies to citizens and foreign nationals who are not Muslims by faith.

The Sharia courts in the Northern part of the country continue to uphold blasphemy laws against citizens and foreign nationals who are not Muslims by faith and authorities have illegally detained individuals based on their religious beliefs and expression.

c) Overemphasis on Sharia Law in the Nigeria's constitution is a problem since Islamic law generally regulates a Muslim's relationship with others and not the State constitution.

In other words, in the area of freedom of religion, a Muslim's treatment of others is then governed by the Sharia rather than by the Constitution. The implication is that in northern parts of the country where Sharia rules, the right to freedom of non-Muslims is not respected. Olayiwola elicit the full implications of having sharia as the fundamental law of a Nigerian state. He wrote:

In its precise meaning, Islam is not only a religion; it is also a way of life that regulates all the aspects of life on the scale of the individual and the nation. Islam is a social order, philosophy of life, a system of economic rules and government. Islam clearly establishes man's duties and rights in all relationships – a clear system of worship, civil rights, laws of marriage and divorce, inheritance, code of behaviour, laws of economy, laws of governance, laws of war and peace, of buying and selling and laws of relations and co-existence with one another, parents, children, relatives, neighbours, guests, Muslims, non-Muslims and brethren.³

---

³ A. Olayiwola, *Nationalism and nation building in Islam* in: Campbell S. Moham (ed), *Religion and nation building: Nigerian studies in religious tolerance*.

d) Przenikanie spraw religijnych do decyzji rządowych prowadzi do nieudolnych rządów zarówno w polityce krajowej, jak i międzynarodowej.

Brak sprawiedliwości społecznej, przynależności religijnej lub sprawiedliwej równości szans dla wszystkich, aby mogli rozwijać się w swoich zidentyfikowanych obszarach siły.

Nie-muzułmanom odmawia się pozwoleń na budowę miejsc kultu. Ich instytucje religijne są arbitralnie zamykane przez rząd. Są dyskryminowani w zakresie zatrudnienia i innych korzyści społeczno-ekonomicznych. Ostatecznie słowa konstytucji dotyczące wolności wyznania pozostają w dużej mierze nieskuteczne, gdy konstytucja nie jest w pełni akceptowana jako najwyższe prawo kraju. W związku z tym rząd federalny musi wrócić do etapu projektowania, aby doprowadzić do końca konstytucyjne przepisy dotyczące wolności wyznania, które są niezbędne do harmonijnego współistnienia w wielowyznaniowym kraju, jakim jest Nigeria.⁴

2. NIEDAWNE PRZEJAWY FANATYZMU RELIGIJNEGO W NIGERII

W związku z ostatnimi wydarzeniami w Nigerii, ks. Lucius Iwejuru Ugorji, arcybiskup-elekt archidiecezji Owerri i przewodniczący Konferencji Biskupów Katolickich Nigerii, opisał Nigerię i jej niepowodzenia w ten sposób: „Nigeria krwawi. Nasza ziemia jest

---

(Lagos: Centrum Sztuki i Cywilizacji Czarnej i Afrykańskiej oraz Krajowe Stowarzyszenie na rzecz Tolerancji Religijnej, 1988) 227.

⁴ J.O. Ezeanokwasa, *Religious Freedom and Its Limitations under the 1999 Constitution of Nigeria*, w: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/naujilj7&div=8&id=&page=> (16.06.2022)

d) Spill over religious affairs into government decisions leads to poor government in domestic and international policies.

Lack of social justice, religious affiliation or fair equality of opportunity for all to thrive in their identified areas of strength.

Non-Muslims are denied permits to build places of worship. Their religious institutions are closed down arbitrarily by government. They are discriminated against in employment and other socio-economic benefits. In the end, the words of the Constitution on freedom of religion remains largely ineffective when the constitution is not wholeheartedly accepted as the supreme law of the land across the board. Thus, the federal government needs to go back to drawing board in order to bring to terms the constitutional provisions for freedom of religion which are ingredients needed for a harmonious co-existence in a multireligious nation like Nigeria.⁴

2. EPISODES OF RECENT RELIGIOUS FANATICISM IN NIGERIA

With the recent happenings in Nigeria, Most Rev. Lucius Iwejuru Ugorji, the Archbishop-elect of Owerri Archdiocese and the President of the Catholic Bishops Conference of Nigeria has described Nigerian and it's failings this way: "Nigeria is bleeding. Our land is soaked in blood. From North to South, East to West, blood is flowing like a river.

Vol. 1. (Lagos: Centre for Black and African Arts and Civilization, and National Association for Religious Tolerance, 1988) p. 227.

⁴ J.O. Ezeanokwasa, *Religious Freedom and Its Limitations under the 1999 Constitution of Nigeria*, in: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/naujilj7&div=8&id=&page=> (16.06.2022)

prześlągnięta krwią. Z północy na południe, ze wschodu na zachód, krew płynie jak rzeka. Nigeryjczycy żyją teraz w strachu i niepokoju, ponieważ nad narodem wisi ciemna chmura niepewności”.⁵

Powyższe stwierdzenie wyraża wszystko, potępiając ostatnie przejawy religijnego fanatyzmu w całym kraju. Chrześcijanie są często celem ataków ze względu na swoją wiarę, a grupy takie jak ISWAP i Boko Haram chcą wyeliminować obecność chrześcijan w Nigerii. Muzułmańscy bojownicy Fulani często atakują chrześcijańskie wioski, zwłaszcza w północnej części kraju. Oprócz narażenia na przemoc, wielu chrześcijan żyje zgodnie z prawem szariatu w niektórych północnych stanach Nigerii. Są oni dyskryminowani i traktowani jak obywatele drugiej kategorii. Co więcej, chrześcijanie, którzy przeszli z islamu, spotykają się z odrzuceniem ze strony swoich rodzin i przyjaciół. Często wywierana jest na nich presja, by wyrzekli się wiary w Jezusa; czasami są nawet brutalnie atakowani i/lub zabijani.

Poniżej przedstawiamy niektóre z ostatnich wydarzeń z 2022 roku:

8 marca 2022 r.: Ks. Joseph Akete Bako wraz ze swoim bratem, Sundayem Bako, został porwany. Urowadzono ich z rezydencji ks. Akete w kościele katolickim św. Jana w Kudenda w archidiecezji Kaduna, gdzie pełnił posługę proboszcza. Tego samego dnia zabito jego ochroniarza. Archidiecezja katolicka potwierdziła śmierć 48-letniego księdza i jego brata w jaskini bandytów 11 maja 2022 roku. Zostało to ogłoszone przez kanclerza archidiecezji w następujący sposób: „Z ciężkim sercem, ale z całkowitym poddaniem się woli Bożej, ogłaszamy śmierć ks. Josepha Aketeh Bako, które to smutne wydarzenie miało miejsce z rąk jego porywaczy między 18 a 20 kwietnia 2022 r.”. Niestety, 7 czerwca 2022 r. odprawiono Mszę żałobną za ks. Josepha bez jego zwłok. Msza odbyła się w kościele katolickim św. Jana w Kudenda, gdzie był proboszczem. To było i nadal jest

---

⁵ J. Atemanke, *Nigeria krwawi. Nasza ziemia jest prześlągnięta krwią*, w: <https://www.aciafrica.org/news/6046/nigeria-is-bleeding-our-land-is-soaked-in-blood-catholic-bishops-say#:~:text=%E2%80%9CNigeria%20is%20bleeding,%20Our%20land%20is%20soaked%20in,as%20saying%20in%20a%20Friday%2C%20June%2010%20report> (10.06.2023).

Nigerians now live in fear and anxiety, as a dark cloud of uncertainty hangs over the nation.”⁵

The above statement says it all, decrying the recent situation of Religious fanaticism in the entire nation. Christians are often precisely targeted because of their faith, with groups such as—ISWAP and Boko Haram wanting to eliminate the Christian presence in Nigeria. Muslim Fulani militants frequently attack Christian villages specifically villages in the Northern part of the country. Besides the violence risks, some Christians also live under Shariah law in some of parts of Nigeria’s northern states. They face discrimination and are treated as second-class citizens. Furthermore, Christians who convert from Islam face rejection from their families, and friends. They are often under pressure to recant their faith in Jesus; sometimes, they are even violently attacked and/or brutally killed.

Below are some of the recent happenings from year 2022:

8 March 2022: Fr. Joseph Akete Bako was kidnapped by gunmen with his brother, Sunday Bako. They were taken from Fr. Akete’s residence in St. John Catholic Church, Kudenda, Archdiocese of Kaduna where he had been serving as parish priest. His security guard was killed that day. The Catholic Archdiocese confirmed the death of the 48-year-old priest and that of his brother in the bandits’ den on May 11, 2022. It was announced by the Chancellor of the Archdiocese thus: “It is with a heavy heart, but with total submission to the will of God that we announce the death of Rev Fr. Joseph Aketeh Bako, which sad event took place in the hands of his abductors between 18 – 20 April 2022.” Unfortunately, the funeral Mass for Fr. Joseph was celebrated without his corpse on June 7, 2022. The funeral Mass took at St John’s Catholic Church, Kudenda, where he was the parish priest. It was painful and continues to be painful for the entire Catholic Church in Nigeria

---

⁵ J. Atemanke, *Nigeria is bleeding. Our land is soaked in blood*, in: <https://www.aciafrica.org/news/6046/nigeria-is-bleeding-our-land-is-soaked-in-blood-catholic-bishops-say#:~:text=%E2%80%9CNigeria%20is%20bleeding.%20Our%20land%20is%20soaked%20in,as%20saying%20in%20a%20Friday%2C%20June%2010%20report> (10.06.2023).

bolesne dla całego Kościoła katolickiego w Nigerii, zwłaszcza dla kapłanów i wiernych katolickich archidiecezji Kaduna. Zmusiło to ks. Matthew Ndagoso, arcybiskupa Kaduna, do powiedzenia podczas homilii: „Po raz pierwszy odprawiam mszę pogrzebową nie mając zwłok, mamy nadzieję, że pewnego dnia będziemy mogli zobaczyć choćby jego kości”.⁶

12 maja 2022 r.: Deborah Samuel, chrześcijańska studentka na poziomie 200 Shehu Shagari College of Education w Sokoto, została publicznie zabita w makabryczny sposób przez swoich kolegów, fundamentalnych muzułmanów. Dziewczyna została ukamienowana, a jej ciało spalone przez żądnych krwi ekstremistów. DLACZEGO? Ponieważ uznali, że uwagi, które wygłosiła w wątku WhatsApp, obrażają islam, a zatem była winna „błuźnierstwa”. Najbardziej bolesne jest to, że zabójcy byli dumni z popełnionego mordu. Nakręcili wideo i pokazali swoje twarze, gdy popełniali zbrodnię. Sfilmowali każdy etap zabójstwa. Zabójcy są widoczni na viralowym nagraniu wideo oglądanym przez kochających pokój ludzi na całym świecie, ale rząd oskarżył ich jedynie o „zakłócanie spokoju publicznego”. Z pewnością wiedzieli, że ich nagrodą jest nie tylko niebo, ale także nagroda czekająca na nich tu, na ziemi, ze względu na pośrednie wsparcie rządu i bardzo wpływowych osobistości na arenie politycznej kraju.

25 maja 2022 r.: O północy 25 maja uzbrojeni terroryści Fulani włamali się na plebanię kościoła katolickiego św. Patryka w Gidan Maikambo, Kafur LGA w stanie Katsina, diecezja Sokoto, i porwali proboszcza parafii, ks. Stephena Ojapę, MSP i jego asystenta, ks. Olivera Okparę, a także dwóch chłopców mieszkających na plebanii. Do tej pory nie ma żadnych informacji na temat ich miejsca pobytu. Nikt

---

⁶ A. Aineah, *Catholic Archdiocese in Nigeria Announces “with heavy heart” Death of Kidnapped Priest*, w: <https://www.aciafrica.org/news/5838/catholic-archdiocese-in-nigeria-announces-with-heavy-heart-death-of-kidnapped-priest>. (16.06.2022).

especially for the Priests and the Catholic faithful of the Archdiocese of Kaduna. This has necessitated Most Rev. Matthew Ndagoso, the Archbishop of Kaduna to say during his homily: “This is the first time I am presiding over a funeral Mass without the corpse, we hope that one day we would be able to see even if it is his bones.”⁶

12 May 2022: A Christian University student, Deborah Samuel, a 200-Level student of Shehu Shagari College of Education, Sokoto, was publicly killed in a most gruesome manner by her fellow students, the Muslims fundamentalists. Deborah was stoned to death and her body burnt by these blood-thirsty extremists. WHY? Because, they considered remarks she made in a class WhatsApp thread insulting to Islam, hence she was guilty of their “blasphemy”. The most painful thing is that, the killers were proud of the murder they committed. They filmed it and showed their faces committing the atrocity. They filmed every step of the killing. The killers are visible in a viral video seen by peace-loving people all over the world but the government only arraigned them for “disturbance to public peace”. Certainly, they knew that their reward was not only in heaven but here on earth because of the government indirect support and very powerful people in the arena of affairs of the federal government.

25 May 2022: It was at midnight, on May 25, armed Fulani terrorists broke into the rectory of St. Patrick’s Catholic Church, Gidan Maikambo, Kafur LGA of Katsina State, Sokoto Diocese, and kidnapped the Parish Priest, Fr. Stephen Ojapa, MSP and his assistant, Fr. Oliver Okpara, as well as two boys living in the rectory. Till date, no information as to their whereabouts has been received. No one knows where they are being held nor their conditions. We continue to pray for their safety and release.⁷

---

⁶ A. Aineah, *Catholic Archdiocese in Nigeria Announces “with heavy heart” Death of Kidnapped Priest*, in: <https://www.aciafrica.org/news/5838/catholic-archdiocese-in-nigeria-announces-with-heavy-heart-death-of-kidnapped-priest>. (16.06.2022).

⁷ *Katsina Priest, Assistant, two others abducted, Church Seeks Prayers*, “Punch Newspaper Nigeria”, in: <https://punchng.com/katsina-priest-assistant-two-others-abducted-church-seeks-prayers/> (01.06.2022).

nie wie, gdzie są przetrzymywani ani w jakich warunkach. Nadal modlimy się o ich bezpieczeństwo i uwolnienie.⁷

29 maja 2022 r.: Prałat Kościoła Metodystycznego w Nigerii, ks. dr Samuel Kanu-Uche i dwóch urzędników jego kościoła, a mianowicie: Dennis Mark Okechukwu, biskup Kościoła Metodystycznego, Owerri, stan Imo i Abidemi Shitti, kapelan prałata zostali porwani przez chłopców Fulani (pasterzy), fundamentalistów i porywaczy. Zostali ostrzeżeni, że jeśli porywacze nie otrzymają okupu w wysokości 100 milionów N (około 166 000 dolarów), zostaną ścięci, a ich zwłoki porzucone w wąwozie. Kościół Metodystów zebrał siły i zapłacił okup w wysokości 100 milionów N. Porywacze Fulani zgarnęli 100 milionów, a następnie ich uwolnili.

Niestety, okazało się, że w pobliżu miejsca uprowadzenia stacjonowali funkcjonariusze służb bezpieczeństwa, ale nie udało im się udaremnić porwania przez terrorystów. Metodystyczny prałat powiedział później, że ani rząd federalny, ani rząd stanowy, ani wojsko, ani policja nie podjęły żadnych interwencji.⁸

4 czerwca 2022 r.: Ekstremiści Fulani uprowadzili ks. Christophera Itopę Onotu, proboszcza kościoła Matki Bożej Nieustającej Pomocy z jego plebanii w mieście Obangede w Kogi około godziny 21:00 w sobotę 4 czerwca 2022 roku. Katolicka diecezja Lokoja potwierdziła te informacje w poniedziałek, 6 czerwca 2022 roku. Powiedziano, że parafianie poszli szukać księdza Christophera Itopy Onotu po tym, jak na próżno czekali, aż poprowadzi Mszę Świętą w Niedzielę Zesłania Ducha Świętego. Odkryli, że okna i drzwi jego pokoju na

---

⁷ *Katsina Priest, Assistant, two others abducted, Church Seeks Prayers*, "Punch Newspaper Nigeria", w: <https://punchng.com/katsina-priest-assistant-two-others-abducted-church-seeks-prayers/> (01.06.2022).

⁸ *Pokazali mi rozłożone zwłoki, kiedy negocjowałem dla N10m – Methodist Pralate, Uche*, „Vanguard News”, w: <https://www.vanguardngr.com/2022/06/they-showed-me-decomposed-corpse-when-i-negotiated-for-n10m-methodist-prelate-uche-2/> (07.06.2022).

29 May 2022: Prelate of Methodist Church in Nigeria, Rev. Dr. Samuel Kanu-Uche and two of his church's officials, namely: Dennis Mark Okechukwu, the Bishop of Methodist Church, Owerri, Imo State and Abidemi Shitti, the Prelate's chaplain were kidnapped by Fulani boys (herdsmen), the fundamentalists and kidnappers. They were warned, that they will be beheaded and their corpses dump in a gully if the kidnappers are not paid the sum of N100 million – (about \$166,000) in ransom. The Methodist Church rallied around and paid the N100 million ransom. The Fulani kidnappers collected the N100 million and then released them.

It was unfortunate to learn that there were security officers stationed close to where the abduction happened but failed to foil the kidnapping by the terrorists. The Methodist Prelate later said that neither the Federal Government, State Government, the military nor the police made any effort of intervention during the ordeal.⁸

4 June 2022: Fulani extremists abducted Rev. Fr. Christopher Itopa Onotu, Parish Priest of Our Lady of Perpetual Help Church from his rectory in the town of Obangede in Kogi at about 9.00 PM on Saturday, 4 June 2022. The Catholic Diocese of Lokoja confirmed it on Monday, June 6, 2022. It was said that parishioners went to look for Father Christopher Itopa Onotu after waiting in vain for him to conduct Pentecost Sunday Mass. They found the windows and doors of his room at the rectory had been broken and his belongings scattered. The hoodlums dropped the priest's two phones but went with his sim cards.⁹

5 June 2022: On a Pentecost Sunday, in a most wicked and gruesome manner, Fulani terrorists wielding AK-47 assault rifles

---

⁸ *They showed me decomposed corpse when I negotiated for N10m — Methodist Prelate, Uche*, "Vanguard News", in: <https://www.vanguardngr.com/2022/06/they-showed-me-decomposed-corpse-when-i-negotiated-for-n10m-methodist-prelate-uche-2/> (07.06.2022).

⁹ J. Atemanke, *Ransom Negotiations for Safe Release of Catholic Priest in Nigerian Diocese "ongoing"*, in: <https://www.aciafrica.org/index.php/news/6014/ransom-negotiations-for-safe-release-of-catholic-priest-in-nigerian-diocese-ongoing> (08.06.2022).

plebanii zostały wybite, a jego rzeczy porzucane. Przestępcy porzucili oba telefony księdza, ale zabrali karty SIM.⁹

5 czerwca 2022 r.: W niedzielę Zesłania Ducha Świętego terroryści Fulani, uzbrojeni w karabiny szturmowe AK-47 i materiały wybuchowe, zaatakowali wielu nieuzbrojonych wiernych w kościele katolickim św. Franciszka w Owo w stanie Ondo podczas pierwszej mszy świętej. Zabili ponad 50 wiernych, w tym małżeństwa, kobiety, małe dzieci i niemowlęta. Ci wierni zostali bestialsko zamordowani, a wielu innych zostało ciężko rannych. Krew tych niewinnych wiernych, którzy z zimną krwią zostali zabici, spłynęła na ziemię wokół całego kościoła. Przed przerażającym atakiem dowiedziano się, że „niektórzy ze strzelających przebrali się za uczestników nabożeństwa, podczas gdy inni uzbrojeni mężczyźni otoczyli teren kościoła z różnych stron. Strzelali do kościoła” – powiedział w oświadczeniu rzecznik policji Olumuyiwa Adejobi. Powiedział również, że pojazd użyty przez napastników do ucieczki został później znaleziony. Jego właściciel pomaga policji w śledztwie. To był CZARNY DZIEŃ dla Kościoła w Nigerii. Chociaż rząd federalny powiązał sprawę tego zabójstwa z ISWAP, to jednak nie ogłosił Nigeryjczykom i członkom rodzin ofiar, w jaki sposób zamierza aresztować sprawców. Nic dziwnego, że obywatele Nigerii nie ufają obecnie rządowi federalnemu. Zbyt wiele okrucieństw jest popełnianych przy braku odpowiednich wysiłków ze strony rządu.

12 czerwca 2022 r.: Przewodniczący Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Nigerii (CAN) w Jos East w stanie Plateau i ksiądz katolicki, ks. James Kantoma, również zostali uprowadzeni przez terrorystów Fulani. Zażądali okupu w wysokości 50 mln N, zanim uwolnili księdza.¹⁰

---

⁹ J. Atemanke, *Ransom Negotiations for Safe Release of Catholic Priest in Nigerian Diocese “ongoing”*, w: <https://www.aciafrica.org/index.php/news/6014/ransom-negotiations-for-safe-release-of-catholic-priest-in-nigerian-diocese-ongoing> (08.06.2022).

¹⁰ J. Atemanke, *Abductors demanding ransom to free Catholic priest kidnapped in Jos Archdiocese, Nigeria*, w: <https://www.aciafrica.org/news/6073/>

and explosives and attacked many unarmed worshippers at St. Francis Catholic Church in Owo, Ondo State, during first Holy Mass. They killed over 50 worshippers, including couples, women, little children and infants. These worshippers were gruesomely murdered and many others brutally wounded. The blood of these innocent worshippers who were murdered in cold blood was splashed on the ground around the entire church. Before the horrifying attack, it was learnt that “some of the gunmen had disguised themselves as congregants, while other armed men who had positioned themselves around the church premises from different directions. They fired into the church,” national police spokesman Olumuyiwa Adejobi said in a statement. He also said that a vehicle used by the assailants to escape was later recovered. Its owner is helping the police with their investigations. It was a BLACK DAY for the Church in Nigeria. Granted that the Federal Government has traced the killing to ISWAP, it however, has not told Nigerians and family members of victims how it intends to arrest the perpetrators. It is not a surprise that Nigerian citizens do not trust the Federal Government at this point. Too many atrocities are being committed with no matching efforts from the government.

12 June 2022: The Chairman of Christian Association of Nigeria (CAN) in Jos East, Plateau State and a Catholic priest, Rev. Father James Kantoma, was also abducted by Fulani terrorists. They demanded a N50m ransom before they would free the priest.¹⁰

On the same day, 12 June 2022, the Anglican Bishop of Jebba Diocese in Kwara State, Rev Oluwaseun Aderogba, his wife and their driver were kidnapped and the abductors demanded for millions of naira before their release.¹¹

---

¹⁰ J. Atemanke, *Abductors demanding ransom to free Catholic priest kidnapped in Jos Archdiocese, Nigeria*, in: <https://www.aciafrica.org/news/6073/abductors-demanding-ransom-to-free-catholic-priest-kidnapped-in-jos-archdiocese-nigeria> (13.06.2022).

¹¹ *Gunmen abduct Anglican bishop, wife in Oyo, demand N50m ransom*, in: <https://punchng.com/gunmen-abduct-anglican-bishop-wife-in-oyo-demand-n50m-ransom/> (13.06.2022).

Tego samego dnia, 12 czerwca 2022 r., porwano anglikańskiego biskupa diecezji Jebba w stanie Kwara, księdza Oluwaseuna Aderogbę, jego żonę i ich kierowcę, a porywacze zażądali milionów nair za ich uwolnienie.¹¹

19 czerwca 2022 r.: W niedzielę Bożego Ciała milicja Fulani wraz z terrorystami zaatakowała wiernych w kościele katolickim św. Mojżesza w Robuh, Unguwan Aku, Kajuru LGA w stanie Kaduna, podczas kończenia pierwszej mszy. Niestety, trzech chrześcijańskich wiernych zginęło, a wielu innych zostało uprowadzonych. Według korespondenta Leadership Newspaper, terrorystów przybyło wielu, strzelali sporadycznie, a następnie odeszli zabierając ze sobą wielu wiernych. Trzy osoby zginęły na miejscu, a inni odnieśli liczne obrażenia.¹²

W związku z tym, na podstawie powyższego można wywnioskować, że trudno jest być chrześcijaninem w Nigerii. Wolność wyznania jest tam gwałcona, a rząd federalny się tym nie przejmuje. W północnej Nigerii chrześcijanie są nieustannie atakowani w biały dzień, masowo i bezdusznie; przemoc trwa nieprzerwanie.

Niestety, makabryczne ataki i poczucie niepewności rozprzestrzeniły się również na południową Nigerię, strefę zdominowaną przez chrześcijan. Bandyci i terroryści Fulani osiedlili się w niektórych południowych lasach, utrudniając chrześcijańskim rolnikom swobodny dostęp do ich ziemi. Terroryzują i porywają chrześcijan dla okupu, a gdy żądanie okupu nie zostaje spełnione, zabijają ich. Według raportu Open Door:

---

abductors-demanding-ransom-to-free-catholic-priest-kidnapped-in-jos-archdiocese-nigeria (13.06.2022).

¹¹ *Gunmen abduct Anglican bishop, wife in Oyo, demand N50m ransom*, w: <https://punchng.com/gunmen-abduct-anglican-bishop-wife-in-oyo-demand-n50m-ransom/> (13.06.2022).

¹² I. Benjamin, *Terrorists kill 3 worshippers, abduct 46 in Kaduna*, w: <https://leadership.ng/just-in-terrorists-attack-kaduna-church-kill-3-worshippers-abduct-many/> (06.06.2022).

19 June 2022: On Corpus Christi Sunday, Fulani militia and terrorists attacked worshippers at St. Moses Catholic Church in Robuh, Unguwan Aku, Kajuru LGA of Kaduna State while winding down their first mass. Unfortunately, three Christian worshipers were killed and many others were abducted. According to Leadership Newspaper correspondent, the terrorists came in large numbers, shooting sporadically and in the process went away with many worshippers after killing three persons while others sustained various degrees of injuries.¹²

Consequently, from the above exposition one will conclude the fact that it is hard to be a Christian in Nigeria. Freedom of religion is inflicted and the federal government is not perturbed. Christians are continually attacked in broad day light indiscriminately and heartlessly in northern Nigeria; the violence has continued persistently.

Unfortunately, the gruesome attacks and insecurity have also spread to southern Nigeria, a Christian dominated zone. These Fulani bandits and terrorists have now settled into some southern forests, making it difficult for Christian farmers to access their land freely. They terrorize and abduct the Christians for ransom, where they are not able to meet up with the demand of the ransom, they killed them. According to Open Door report:

In the first three months of 2022, almost 900 Nigerian civilians were killed in violent attacks – including hundreds of Christians who were murdered because of their faith... The persecution facing Christians in Nigeria is extreme and often brutally violent, as Islamic militants and armed bandits attack with increasing impunity. Christians are often particular targets because of their faith. Nigeria is number seven (7) on the Open Doors World Watch List, and more Christians are killed for their faith in Nigeria

---

¹² I. Benjamin, *Terrorists kill 3 worshippers, abduct 46 in Kaduna*, in: <https://leadership.ng/just-in-terrorists-attack-kaduna-church-kill-3-worshippres-abduct-many/> (06.06.2022).

W pierwszych trzech miesiącach 2022 r. w brutalnych napaściach zginęło prawie 900 nigeryjskich cywilów – w tym setki chrześcijan, którzy zostali zamordowani z powodu swojej wiary... Prześladowania chrześcijan w Nigerii są ekstremalne i niejednokrotnie brutalne, ponieważ islamscy bojownicy i uzbrojeni bandyci atakują coraz śmielej i coraz bezkarniej. Chrześcijanie są szczególnym celem ataków ze względu na swoją wiarę. Nigeria zajmuje siódme (7) miejsce na liście Open Doors World Watch List. W Nigerii za wiarę ginie więcej chrześcijan niż na całym świecie razem wziętym. Jednym z przykładów jest atak przeprowadzony przez ISWAP w połowie kwietnia 2022 roku, w którym zginęło lub zostało rannych co najmniej 20 osób. Ich celem był rynek w Iware w stanie Taraba, ponieważ było to „zgrupowanie niewiernych chrześcijan”. Tydzień wcześniej bojownicy Fulani zaatakowali 10 wspólnot w stanie Plateau, zabijając ponad 150 osób.¹³

3. FANATYZM RELIGIJNY A BIERNOŚĆ RZĄDU W NIGERII

Fanatyzm to pojęcie pochodzące od łacińskiego przysłówka *fānāticē*. Odnosi się do fanatycznego przestrzegania podstawowych zasad religii. Charakteryzuje się nadmiernym entuzjazmem i intensywnym oddaniem wierze, sprawie lub idei. Awoniyi twierdzi, że fanatycy chrześcijaństwa i islamu „cenią swoje pisma święte do tego stopnia, że głoszą pewniki i potwierdzają uniwersalne, ponadczasowe moralności”.¹⁴ Tak więc fanatyzm religijny można rozumieć jako

---

¹³ I. Djadi, *896 Nigerians killed in violent attacks in 2022*, w: <https://www.opendoorsuk.org/news/latest-news/nigeria-attacks/> (15.06.2022).

¹⁴ S. Awoniyi, *De-Emphasizing Fanaticism in Religion as a way of Re-Designing Nigerian Society*, w: J.K. Ayantayo, A.D. Oyinloye, H.A. Labeodan (red.), *Religion*

than the rest of the world combined. As one example, at least 20 people were killed or injured in an attack by ISWAP in mid-April, 2022. They targeted a market in Iware, Taraba State, because it was ‘a gathering of infidel Christians’. A week earlier, Fulani militants attacked 10 communities in Plateau State, killing more than 150 people.¹³

3. RELIGIOUS FANATICISM AND GOVERNMENT IMPASSIVENESS IN NIGERIA

Fanaticism is a concept from the Latin adverb *fānāticē*. It refers to a fanatical adherence to the basic tenets of one’s religion. It is marked by excessive enthusiasm for and intense devotion to a belief, cause or idea. Awoniyi contends that fanatics of Christianity and Islam “value their scriptures much to the extent that proclaim certainties and affirm universal timeless moralities.”¹⁴ Thus, religious fanaticism can be understood as the total acceptance of one’s religious beliefs and practices to the total rejection of the religious beliefs and practices of other religions.

Without doubt, one can attribute the lack of religious freedom in Nigeria to the threats from religious fanatics who are excessively enthusiastic for their own religious beliefs and practices to be followed and be observed by others, rejecting other’s religions, and Nigeria constitutions. This unfortunately is boosted by the government’s inaction. Anthony Bature asserts that:

---

¹³ I. Djadi, *896 Nigerians killed in violent attacks in 2022*, in: <https://www.opendoorsuk.org/news/latest-news/nigeria-attacks/> (15.06.2022).

¹⁴ S. Awoniyi, *De-Emphasizing Fanaticism in Religion as a way of Re-Designing Nigerian Society*, in: J.K. Ayantayo, A.D. Oyinloye, H.A. Labeodan (eds.), *Religion and Governance in Nigeria*. (Religious Studies Series, Vol. 4.) Ibadan: Department of Religious Studies, University of Ibadan, 2012, p. 183.

całkowitą akceptację własnych przekonań i praktyk religijnych przy całkowitym odrzuceniu przekonań i praktyk religijnych innych religii.

Bez wątplenia brak wolności religijnej w Nigerii można przypisać zagrożeniom ze strony fanatyków religijnych, którzy są nadmiernie entuzjastycznie nastawieni do własnych przekonań i praktyk religijnych, które powinny być przestrzegane przez innych, jednocześnie odrzucając inne religie i konstytucje Nigerii. Jest to niestety potęgowane przez bierność rządu. Anthony Bature twierdzi, że:

Wolność religijna w Nigerii wydaje się być podważana przez ekstremizm religijny i beczynność rządu. Niektóre z manifestacji (przejawów) obejmują lekceważące publikacje różnych grup religijnych, takich jak chrześcijaństwo i muzułmanie, niewłaściwe postrzeganie religii lub wiary innych ludzi, niewłaściwa orientacja religijna, niski poziom umiejętności czytania i pisania wyznawców religii oraz powszechne ubóstwo społeczeństwa wydają się być odpowiedzialne za nietolerancję etniczno-religijną w Nigerii.¹⁵

Co za tym idzie, fanatyzm religijny w Nigerii stale rośnie, zwłaszcza pod rządami obecnego prezydenta Muhameda Buhariego. Życie straciły setki osób, a tu i ówdzie dochodzi do licznych porwań. Zniszczono mienie warte miliony nairów. Wolność obywateli została znacznie ograniczona, zaś niektóre środki transportu znacznie ograniczono lub całkowicie wstrzymano. Potężne straty poniesione w wyniku brutalnego fanatyzmu religijnego w Nigerii nie kończą się na utracie życia i mienia. Skutki tego zjawiska są nie do oszacowania zarówno pod względem pokojowego przemieszczania się, jak

---

and Governance in Nigeria. (Religious Studies Series, Vol. 4.) Ibadan: Wydział Religioznawstwa, Uniwersytet w Ibadanie, 2012, s. 1.

¹⁵ A. Bature, *Religious Freedom in Nigeria – Extremism and Government Inactions*, w: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Rev.%20Fr.%20Prof.%20Anthony%20I.%20Bature.pdf> (30.05.2022).

Religious freedom in Nigeria appears to be undermined by Religious extremism and government inactions. Some of the manifestations (indicator) include disparaging publications by different religious groups such as Christian and Muslim, wrong perception of other people's religion or faith, wrong religious orientation, the low literacy level of religious adherents and general public pervasive poverty amongst others seem to be responsible for ethno-religious intolerance in Nigeria.¹⁵

Consequently, religious fanaticism in Nigeria is ever on the increase more so with the present reign of its present President Muhamed Buhari. Hundreds of lives have been lost and many abductions here and there. Properties have been destroyed, worth millions of naira. People's liberty has been affected immensely with certain travelling modes limited severely or stopped entirely. The massive loses to the violent religious fanaticism in Nigeria does not stop with the loss of lives and properties. The consequential effects on peaceful movement, the general environment, political stability and socio-economic development are beyond calculation. It is difficult for Nigerians to discuss their country's progress and safety when their security, economic, social, political, and religious systems is failing them so drastically. The government has failed to maintain the minimum level of social decorum. At the same time, sustainable and lasting religious peace across the nation have been aborted several times due to recurrent cases of violent of religious fanatical activities. One thing is for certain, religion fanaticism remains a serious and sensitive issue that challenges the stability and development of the country. Falola asserts that: "The links between religious violence, the Nigerian economy and state are so firmly established that many answers have to be sought in those connections. That religious violence and

---

¹⁵ A. Bature, *Religious Freedom in Nigeria – Extremism and Government Inactions*, in: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Rev.%20Fr.%20Prof.%20Anthony%20I.%20Bature.pdf> (30.05.2022).

i ogólnego wpływu na środowisko, stabilność polityczną i rozwój społeczno-gospodarczy. Nigeryjczykom trudno jest rozmawiać o postępie i bezpieczeństwie ich kraju, gdy ich systemy bezpieczeństwa, gospodarcze, społeczne, polityczne i religijne tak drastycznie ich zawodzą. Rząd nie zdołał utrzymać choćby minimalnego poziomu ładu społecznego. Ponadto zrównoważony i trwały pokój religijny w całym kraju został wielokrotnie zakłócony z powodu powtarzających się przypadków brutalnych działań fanatyków religijnych. Jedno jest pewne, fanatyzm religijny pozostaje poważną i delikatną kwestią, która stanowi wyzwanie dla stabilności i rozwoju kraju. Falola twierdzi, że: „Powiązania między przemocą religijną, nigeryjską gospodarką i państwem są tak mocno ugruntowane, że to właśnie w tych powiązaniach należy szukać wielu odpowiedzi. To, że przemoc religijna i agresja spowolnią tempo postępu gospodarczego, jest już jasne”.¹⁶ Sampson potwierdził: „przemoc religijna pozostaje krytycznym wyzwaniem dla bezpieczeństwa państwa nigeryjskiego”.¹⁷

Rzeczywiście, trwające ataki na wspólnoty chrześcijańskie, czasami muzułmańskie kongregacje i domy modlitwy w większości części kraju są bardzo niepokojące. Szacuje się, że od grudnia 2020 r. do chwili obecnej uprowadzono ponad 600 uczniów ze szkół, zwłaszcza w północno-zachodniej Nigerii. Niedawno przewodniczący Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Nigerii (CAN) Adamawa został porwany i stracony przez terrorystów Boko-Haram, a rząd Nigerii znów zrobił niewiele lub nic, aby temu zaradzić. Podobnie katolicki ksiądz (zmarły ks. Alphonsus) z diecezji Sokoto został bestialsko zamordowany przez bandytów i nie zrobiono nic, by ukarać winnych. Niestety, rząd Nigerii nie podjął żadnych kroków, by stawić czoła tym wszystkim porwanom, dokonywanym przez islamskich fanatyków,

---

¹⁶ T. Falola, *Violence in Nigeria: The Crisis of Religious Politics and Secular Ideologies*, New York: University of Rochester Press, 1998, s. 298.

¹⁷ I.T. Sampson, *Religious violence in Nigeria: Causal diagnoses and strategic recommendations to the state and religious communities*, “African Journal on Conflict Resolution” 12 (2012) nr 1, s. 103-133, dostępne również w: <http://www.ajol.info/index.php/ajcr/article/view/78703> (14.06.2022).

aggression will slow down the pace of economic progress is already clear”.¹⁶ Sampson asserted: “religious violence has remained a critical security challenge to the Nigerian state.”¹⁷

Indeed, the ongoing attacks against Christian communities, sometimes Muslim congregations, and houses of worship in most parts of the country is very worrisome. It is estimated that more than 600 students have been abducted from schools especially in the northwest of Nigeria since December, 2020 till date. Of recent, the Adamawa chairman of Christian Association of Nigeria (CAN) was kidnapped and executed by Boko-Haram terrorist, and again, the Nigeria government did little or nothing to save the situation. Similarly, a Catholic Priest (the late Rev. Fr. Alphonsus) of Sokoto Diocese was gruesomely murdered by bandits and nothing was done to punish the culprits. Unfortunately, the Nigeria government has not stepped up to tackle all these abductions, perpetrated by the Islamic fanatics, armed criminal gangs, Boko Haram and other militant Islamist groups in Nigeria, the government in Nigeria.

Till date, there are still some citizens being held in captivity by the Islamic fundamentalists. Four years ago, on 19 February 2018, 14-year-old Leah Sharibu was abducted from her school, a Government Girls Science and Technical School, located in Dapchi, Yobe State, in Northern Nigeria. She was abducted with 110 other girls. During the attack five of the girls died. Despite the fact that the Islamic fundamentalists (ISWAP) released most of the girls to their families a month after, Leah has remained in captivity for refusing to abandon her Christian faith, she refused to comply with their demand to convert to Islam.

---

¹⁶ T Falola, *Violence in Nigeria: The Crisis of Religious Politics and Secular Ideologies*, New York: University of Rochester Press, 1998, p. 298.

¹⁷ I.T. Sampson, *Religious violence in Nigeria: Causal diagnoses and strategic recommendations to the state and religious communities*, “African Journal on Conflict Resolution” 12 (2012) no 1, p. 103-133, available also in: <http://www.ajol.info/index.php/ajcr/article/view/78703> (14.06.2022).

uzbrojone gangi przestępcze, Boko Haram i inne bojownicze grupy islamistyczne w Nigerii.

Do dziś niektórzy obywatele są przetrzymywani w niewoli przez islamskich fundamentalistów. Cztery lata temu, 19 lutego 2018 roku, 14-letnia Leah Sharibu została uprowadzona ze swojej szkoły, Rządowej Szkoły Naukowo-Technicznej dla Dziewcząt, znajdującej się w Dapchi, w stanie Yobi, w północnej Nigerii. Została uprowadzona wraz ze 110 innymi dziewczętami. Podczas napaści zginęło pięć z nich. Pomimo faktu, że po miesiącu islamscy fundamentalisci (ISWAP) uwolnili większość dziewcząt i przekazali je rodzinom, Leah pozostała w niewoli, ponieważ odmówiła porzucenia swojej wiary chrześcijańskiej, odmówiła spełnienia ich żądania przejścia na islam.

Rząd federalny biernie przygląda się tej sprawie, przyjmując postawę nonszalancji. Amerykańska Komisja ds. Międzynarodowej Wolności Religijnej kilka miesięcy temu wezwała islamskich fanatyków do uwolnienia 14-letniej Leah Sharibu. Niestety tak się nie stało. Jest ona przetrzymywana w niewoli już od czterech lat. Tony Perkins, komisarz Amerykańskiej Komisji ds. Międzynarodowej Wolności Religijnej, wezwał amerykański rząd do wywarcia „presji” na nigeryjski rząd, aby ten podjął działania w celu uwolnienia Sharibu, aby mogła ona wreszcie „prowadzić godne życie”.¹⁸

4. WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE

Dlatego, biorąc pod uwagę to, co napisano wcześniej, zaleca się:

- Rząd federalny Nigerii powinien pilnie zająć się kwestią powszechnych i tragicznych w skutkach działań organizacji terrorystycznych działających w Nigerii i dołożyć wszelkich starań, aby powstrzymać je przed przeprowadzaniem

---

¹⁸ Zob. A. Carillo, *USCIRF To Nigerian Militants: Release 14-Year-Old Student Heled Captive for Four Years*, w: <https://www.uscifr.gov/countries/nigeria/christianity-daily-uscifr-nigerian-militants-release-14-year-old-student-hel> (14.06.2022).

The federal government impassiveness plays its role of nonchalant attitude. The United States Commission on International Religious Freedom few months has urged the Islamic fanatics to release the 14-year-old Leah Sharibu. This unfortunately has not happened. She has been held captive for four years now. Similarly, the United States Commission on International Religious Freedom Commissioner Tony Perkins has called on the American government to put “pressure” on the Nigerian government to act on Sharibu’s release so she can finally “live a life of dignity.”¹⁸

4. RECOMMENDATIONS AND CONCLUDING REMARKS

Therefore, given what was written earlier, it is recommend that:

- The federal government of Nigeria urgently address the prevailing and deadly actions of terrorist organizations operating in Nigeria and do its utmost best to stop them from carrying out more attacks and disenfranchisement of its citizens and properties.
- The federal government needs to establish a winning approach to building peace between Christians and Muslims in order to hold any violator responsible.
- Understand the urgent need for re-building security for the entire nation.
- The government needs to ensure that programs and policies already in existence are being implemented properly and used effectively. An effective monitoring system is also needed.
- There is need for accountability and transparency, these are vital if the Federal government wants to instil a sense of security for the citizens. As a matter of urgency, the Federal government needs to respond aggressively to Boko Haram and militant Fulani herdsmen attacks.

---

¹⁸ See A. Carillo, *USCIRF To Nigerian Militants: Release 14-Year-Old Student Held Captive for Four Years*, in: <https://www.uscirtf.gov/countries/nigeria/christianity-daily-uscirtf-nigerian-militants-release-14-year-old-student-hel> (14.06.2022).

kolejnych ataków, niszczeniem praw obywatelskich oraz niszczeniem mienia.

- Rząd federalny musi wypracować skuteczne podejście do budowania pokoju między chrześcijanami i muzułmanami, tak aby każdy sprawca przemocy został pociągnięty do odpowiedzialności.
- Zrozumieć pilną potrzebę odbudowy poczucia bezpieczeństwa w całym kraju.
- Rząd musi zagwarantować, że istniejące już programy i polityki są prawidłowo wdrażane i skutecznie realizowane. Potrzebny jest również skuteczny system monitorowania.
- Istnieje potrzeba odpowiedzialności i przejrzystości, które są niezbędne, jeśli rząd federalny chce zapewnić obywatelom poczucie bezpieczeństwa. Jeśli chodzi o sprawy niecierpiące zwłoki, rząd federalny musi agresywnie zareagować na ataki Boko Haram i wojowniczych pasterzy Fulani.
- Istnieje potrzeba większej i skuteczniejszej edukacji, oświecenia i zdrowego rozsądku w praktykowaniu religii. Edukacja, szeroko zakrojone wyjaśnienia i rozsądne rozumowanie pozwolą na obiektywne spojrzenie na różne religie; powinny one być ukierunkowane na pogłębienie świadomości obywateli na temat natury religii i niebezpieczeństw związanych z postawą kompleksu wyższości w religii.
- Potrzeba, aby każdy obywatel Nigerii wytrwale bronił podstawowego prawa do wolności kultu i religii oraz szanował wierzenia i praktyki innych religii zgodnie z zasadą wzajemnego poszanowania dóbr i praw innych osób.
- Państwo nigeryjskie musi pozostać świeckie dla zapewnienia harmonijnego i szczęśliwego życia; żadna religia nie powinna dominować i narzucać swoich przekonań innym. Powinno się w pełni przestrzegać konstytucji narodu. Oczywiście grupy religijne mogą swobodnie łączyć się ze swoimi grupami na całym świecie, ale Nigeria jako naród nie może łączyć się z żadnym konkretnym kościołem wyznaniowym na świecie, czy to chrześcijańskim, muzułmańskim czy afrykańskim.

- There is need for more and effective education, enlightenment and sound reasoning in the practice of religion. Education, extensive clarification and sound reasoning will provoke an objective view of different religions; these should be geared towards broadening the minds of the citizens about the nature of religion and the dangers of the attitude of superiority complex in religion.
- There is the need for every citizen in Nigeria to persistently champion the fundamental right of freedom of worship and religion, and to do so respecting the beliefs and practices of other religions in line with the mutual respect for the goods and services of other persons.
- The Nigerian state must remain secular for harmonious and happy living; no religion should take upper hand and impose its beliefs on others. The constitution of the nation should be adhered to, to the fullest. Certainly, religious groups are free to affiliate with their groups all over the world, but Nigeria as a nation cannot affiliate with any particular religious body in the world, be it Christian, Muslim, or African Indigenous Religious group. Nigeria is a secular state and must remain so for enduring peace and serenity.
- Furthermore, any religion that honestly and frankly wants the salvation of human beings will neither kill nor force its citizens to serve or worship his God or Allah (the Supreme Being) because, as rational beings, critical reasoning will most likely not support such actions. More so, as creatures created with freedom, the Supreme Being will most likely not value any service or worship given under duress or force. Killing those who do not belong to one's religion does not save them. The Supreme Being is love and the creator of humans in the Supreme Being's own image and likeness (cf. Gen. 1: 27); it is, therefore, absurd for the Supreme Being to sanction the killings of others or give permission to section of humans

Nigeria jest państwem świeckim i musi takim pozostać dla trwałego pokoju i spokoju.

- Co więcej, każda prawdziwa religia, która szczerze i uczciwie pragnie zbawienia ludzi, nie będzie zabijać ani zmuszać swoich obywateli do służenia lub oddawania czci swojemu Bogu lub Allahowi (Najwyższej Istocie), ponieważ jako istoty racjonalne, krytyczne rozumowanie najprawdopodobniej nie poprze takich działań. Co więcej, będąc istotami stworzonymi z wolności, Najwyższa Istota najprawdopodobniej nie doceni żadnej służby ani czci oddawanej pod przymusem lub siłą. Zabijanie tych, którzy nie należą do danej religii, nie uratuje nikogo. Istota Najwyższa jest miłością i stwórcą ludzi na swój własny obraz i podobieństwo (por. Rdz 1,27); dlatego absurdalne jest, aby Istota Najwyższa akceptowała zabijanie innych lub zezwalała grupom ludzi (fundamentalistom, którzy angażują się w konflikty religijne) na mordowanie lub atakowanie innych ludzi.¹⁹
- Przede wszystkim rząd Nigerii musi zapewnić wolność religijną, wdrażając bardziej przemyślane rozwiązania, aby chronić wszystkich swoich obywateli. Każdy powinien czuć się bezpiecznie praktykując wybraną przez siebie religię. Poza tym wolność religijna to coś więcej niż „wolność kultu” w synagodze, kościele czy meczecie. Wolność religijna chroni prawo ludzi do życia, mówienia i działania zgodnie z ich indywidualnymi przekonaniami; pokojowo i PUBLICZNIE. Chroni ich zdolność do bycia sobą, niezależnie od tego, gdzie się znajdują; w pracy, w szkole, w drodze, na spotkaniach towarzyskich i religijnych itp. Oznacza to, że nikt nie powinien sprzeciwiać się podstawowym wartościom i przekonaniom innej osoby. W rzeczywistości wolność wyznania jest uważana przez wielu ludzi i większość narodów za

---

¹⁹ S.I. Odia, *A Critique of Religious Fundamentalism in Nigeria*, w: https://www.researchgate.net/publication/331718752_A_Critique_of_Religious_Fundamentalism_in_Nigeria/link/5c899188a6fdcc3817526661/download (14.06.2022).

(fundamentalists who engage in religious conflicts) to kill or destroy other humans.¹⁹

- Above all, the government of Nigeria needs to ensure religious freedom by implementing more thought-out solutions to protect all of its citizens. Everyone should feel safe to practice the religion of their choice. Besides, religious freedom is more than the “freedom to worship” at a synagogue, church, or mosque. Religious freedom protects people’s right to live, speak, and act according to their individual beliefs; peacefully and PUBLICLY. It protects their ability to be themselves wherever they may be; at work, in school, on the road, social and religious gatherings etc. This means that nobody should go against any other person’s core values and beliefs. In fact, freedom of religion is regarded by many people and most nations as a fundamental human right. It is a pity that religious freedom in Nigeria remains poor, with both state and societal perpetrated violations. This has impelled former US Secretary of State Mike Pompeo to designate Nigeria as a “Country of Particular Concern” for religious freedom.

Nigeria, at present is witnessing severe security challenges in her existence as a nation. Religious fanaticism coupled with other factors have increased the level of insecurity in the country. The general rejection of the supremacy of Nigeria constitution by Islamic law evidenced in twelve states in northern Nigeria that declared Sharia to be the ultimate source of their laws plays an active role in religious fanaticism in the country.

There is an absolute lack of dedication by the federal government to enforce the written words of its Constitution. This has caused a great lacuna in the actualization of the letters of the constitution on freedom of religion to the great detriment of the citizens. Natalia Brusco observed that:

---

¹⁹ S.I. Odia, *A Critique of Religious Fundamentalism in Nigeria*, in: https://www.researchgate.net/publication/331718752_A_Critique_of_Religious_Fundamentalism_in_Nigeria/link/5c899188a6fdcc3817526661/download (14.06.2022).

podstawowe prawo człowieka. Szkoda, że wolność religijna w Nigerii pozostaje znikoma, a naruszenia popełniane są zarówno przez państwo, jak i społeczeństwo. To skłoniło byłego sekretarza stanu USA Mike'a Pompeo do wyznaczenia Nigerii jako „kraju szczególnej troski” o wolność religijną.

Nigeria jako naród stoi obecnie w obliczu poważnych wyzwań związanych z bezpieczeństwem. Fanatyzm religijny w połączeniu z szeregiem innych czynników spowodował wzrost poziomu poczucia zagrożenia w kraju. Powszechne odrzucenie nadrzędności konstytucji Nigerii przez prawo islamskie, czego dowodem jest dwanaście stanów w północnej Nigerii, które zadeklarowały, że szariat jest ostatecznym źródłem ich praw, odgrywa aktywną rolę w fanatyzmie religijnym w kraju.

Istnieje absolutny brak zaangażowania rządu federalnego w egzekwowanie zapisów konstytucji. Doprowadziło to do ogromnej luki w procesie urzeczywistniania zapisów konstytucji dotyczących wolności wyznania, z wielką szkodą dla obywateli. Natalia Brusco zauważyła, że:

Głównym czynnikiem powodującym eskalację przemocy na tle religijnym jest brak interwencji ze strony rządu. W państwie pluralistycznym religijnie, takim jak Nigeria, potrzebny jest dialog międzyreligijny. Ponieważ Nigeria jest największym krajem w Afryce i praktycznie jedynym krajem na świecie, w którym zarówno islam, jak i chrześcijaństwo nie są religiami mniejszościowymi, Nigeria może stać się przykładem pluralistycznego narodu, w którym większość muzułmanów i chrześcijan współpracuje i postrzega siebie nawzajem jako równych.²⁰

---

²⁰ N. Brusco, *Violations of Religious Freedom in Nigeria: Defenceless Civilians Killed*, w: <https://www.gicj.org/gicj-reports/1916-violations-of-religious-freedom-in-nigeria-defenseless-civilians-killed> (29.05.2022).

A major factor as to why religious violence is escalating is because of the failure of the government to intervene. In a religiously pluralistic state like Nigeria, inter-religious dialogue is needed. With Nigeria being the largest country in Africa and practically the only country in the world where both Islam and Christianity are not minority religions, Nigeria could become an example of a pluralistic nation in which most Muslims and Christians collaborate and see one another as equal.²⁰

In the light of the above, there is an urgent need to revive national consciousness, enlightenment and sound reasoning in the practice of religion, reorientation of its people and for Nigerians to imbibe the spirit of tolerance of each other's religions; because if one does not imbibe the neighbour's religious culture, he/she and the country as a whole cannot succeed. Nigerians should learn and shift their loyalties to their national constitutions and government to bring about national integration.

---

²⁰ N. Brusco, *Violations of Religious Freedom in Nigeria: Defenceless Civilians Killed*, in: <https://www.gicj.org/gicj-reports/1916-violations-of-religious-freedom-in-nigeria-defenseless-civilians-killed> (29.05.2022).

W świetle powyższego pojawia się pilna potrzeba wskrzeszenia świadomości narodowej, oświecenia i zdrowego rozsądku w praktykowaniu religii, reorientacji narodu i wpojenia przez Nigeryjczyków ducha tolerancji dla religii innych; ponieważ jeśli ktoś nie pozna kultury religijnej sąsiada, on sam i jego kraj jako całość nie odniosą sukcesu. Nigeryjczycy powinni zrozumieć, że aby doprowadzić do integracji narodowej, powinni przenieść swoją lojalność na krajowe konstytucje i instytucje rządowe.

Streszczenie

Nigeria jest największym i najbardziej zaludnionym krajem w Afryce, liczącym 220 milionów mieszkańców i 350 plemion etnicznych wyznających głównie religię chrześcijańską i islamską. Chrześcijanie i muzułmanie nieustannie walczą ze sobą i przelewają krew w walce o wyższość, liczbę ludności, popularność, a także świeckość i uzyskanie większych praw. Stanowi to nie lada wyzwanie dla wolności religijnej w Nigerii. Islamscy ekstremiści, tacy jak Boko Haram, nieustannie atakują przywódców religijnych, wyznawców wiary, a także domy modlitwy, bezkarnie uprowadzając i dokonując egzekucji ze względu na ich tożsamość religijną. Ponadto dochodzi obecnie do masowej przemocy między społecznościami a milicją, nieustannych porwań oraz przestępczości, które między innymi destabilizują wolność religijną w Nigerii. Niestety, wobec tej przerażającej skali przemocy w kraju, rząd pozostaje bezczynny. Rząd federalny nie zdołał ograniczyć tego zjawiska ani ochronić praw swoich obywateli do wolności wyznania i przekonań. Podczas gdy nigeryjska konstytucja, która została przyjęta w 1999 roku (kiedy w kraju zapanowały rządy demokratyczne), ma chronić wolność religijną wszystkich obywateli, w praktyce zaś wielu Nigeryjczyków spotyka się z wrogością z powodu swojej religijności. Są oni narażeni na różne oskarżenia i wyroki skazujące za bluźnierstwo, przemoc i akty agresji. Niniejszy artykuł koncentruje się na fanatyzmie religijnym (fundamentalizmie), który utrudnia wolność religijną w Nigerii, a także na bezczynności rządu. Opracowanie zaleca odpowiednią edukację religijną i deradykalizację fanatyków religijnych, a także zaangażowanie nigeryjskiego rządu i agencji bezpieczeństwa w celu zapewnienia wolności religijnej, wdrażając lepsze rozwiązania w zakresie ochrony wszystkich obywateli. Nigeryjczycy powinni czuć się bezpiecznie praktykując wybraną przez siebie religię.

Słowa kluczowe: wolność religijna; Nigeria; fanatyzm; Boko Haram

Abstract

Nigeria is the largest and most populous country in Africa, with 220 million people, and 350 ethnic tribes of predominantly Christian and Islamic religions. Christians and Muslims repeatedly struggle and clash with bloodshed for superiority, population, popularity, secularism and to gain more rights. This poses challenges to the religious freedom in Nigeria. Islamic extremists such as the Boko Haram continually attack religious leaders, persons, and houses of worship with impunity, abduction and execution of individuals based on their religious identity. Besides, there are now extensive instances of intercommunal and militia violence, incessant kidnapping, and general criminality that among others destabilise religious freedom in Nigeria. Unfortunately, amidst this horrifying measure of violence in the country, government impassiveness is persistent. The federal government has failed to curb the violence and protect its citizens' rights to freedom of religion or belief. Whereas, the Nigerian constitution that was adopted in 1999 (when the country transitioned to democratic rule) is supposed to protect religious freedom of all citizens. In practice, many Nigerians face hostility in exercising their religious rights. They face different blasphemy charges and convictions, violence, and attacks. This paper then focuses on religious fanaticism (fundamentalism) that have prevented religious freedom in Nigeria and the Government's inactions. The paper recommends proper religious education and de-radicalization of religious fanatics; as well as involving the Nigerian government and security agencies to ensure religious freedom by implementing better solutions in protecting all of her citizens. Nigerians should feel safe to practice the religion of their choice.

Keywords: religious freedom; Nigeria; fanaticism; Boko Haram

BIBLIOGRAPHY

- Aineah, A., *Catholic Archdiocese in Nigeria Announces "with heavy heart" Death of Kidnapped Priest*, in: <https://www.aciafrica.org/news/5838/catholic-archdiocese-in-nigeria-announces-with-heavy-heart-death-of-kidnapped-priest>. (16.06.2022).
- Aitah, E., *Nigeria's Membership in the Organization of Islamic Cooperation: Origin, Nature, and Impact*, FIU Electronic Theses and Dissertations 4375 (2020), in: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4375> (10.06.2023).
- Atemanke, J., *Abductors demanding ransom to free Catholic priest kidnapped in Jos Archdiocese, Nigeria*, in: <https://www.aciafrica.org/news/6073/abductors-demanding-ransom-to-free-catholic-priest-kidnapped-in-jos-archdiocese-nigeria> (13.06.2022).

BIBLIOGRAFIA

- Aineah, A., *Catholic Archdiocese in Nigeria Announces “with heavy heart” Death of Kidnapped Priest*, w: <https://www.aciafrica.org/news/5838/catholic-archdiocese-in-nigeria-announces-with-heavy-heart-death-of-kidnapped-priest>. (16.06.2022).
- Aitah, E., *Nigeria ,s Membership in the Organization of Islamic Cooperation: Origin, Nature, and Impact*, FIU Electronic Theses and Dissertations 4375 (2020), w: <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/4375> (10.06.2023).
- Atemanke, J., *Abductors demanding ransom to free Catholic priest kidnapped in Jos Archdiocese, Nigeria*, w: <https://www.aciafrica.org/news/6073/abductors-demanding-ransom-to-free-catholic-priest-kidnapped-in-jos-archdiocese-nigeria> (13.06.2022).
- Atemanke, J., *Nigeria krwawi. Nasza ziemia jest przesiąknięta krwią*, w: <https://www.aciafrica.org/news/6046/nigeria-is-bleeding-our-land-is-soaked-in-blood-catholic-bishops-say#:~:text=%E2%80%9CNigeria%20is%20bleeding.%20Our%20land%20is%20soaked%20in,as%20saying%20in%20a%20Friday%2C%20June%2010%20report> (10.06.2023).
- Atemanke, J., *Ransom Negotiations for Safe Release of Catholic Priest in Nigerian Diocese „ongoing”*, w: <https://www.aciafrica.org/index.php/news/6014/ransom-negotiations-for-safe-release-of-catholic-priest-in-nigerian-diocese-ongoing> (08.06.2022).
- Awoniyi, S., *De-Emphasizing Fanaticism in Religion as a way of Re-Designing Nigerian Society*, w: J.K. Ayantayo, A.D. Oyinloye, H.A. Labeodan (red.), *Religia i zarządzanie w Nigerii*. (Religioznawstwo, tom 4.) Ibadan: Wydział Religioznawstwa, Uniwersytet w Ibadanie, 2012, s. 179-198.
- Bature, A., *Religious Freedom in Nigeria – Extremism and Government Inactions*, w: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Rev.%20Fr.%20Prof.%20Anthony%20I.%20Bature.pdf> (30.05.2022).
- Benjamin, I., *Terrorists kill 3 worshippers, abduct 46 in Kaduna*, w: <https://leadership.ng/just-in-terrorists-attack-kaduna-church-kill-3-worshippres-abduct-many/> (06.06.2022).
- Brusco, N., *Violations of Religious Freedom in Nigeria: Defenceless Civilians Killed*, w: <https://www.gicj.org/gicj-reports/1916-violations-of-religious-freedom-in-nigeria-defenseless-civilians-killed> (29.05.2022).
- Carillo, A., *USCIRF To Nigerian Militants: Release 14-Year-Old Student Heled Captive for Four Years*, w: <https://www.uscirf.gov/countries/nigeria/christianity-daily-uscirf-nigerian-militants-release-14-year-old-student-hel> (14.06.2022).
- Djadi, I., *896 Nigerians killed in violent attacks in 2022*, w: <https://www.opendoorsuk.org/news/latest-news/nigeria-attacks/> (15.06.2022).

- Atemanke, J., *Nigeria is bleeding. Our land is soaked in blood*, in: <https://www.aciafrica.org/news/6046/nigeria-is-bleeding-our-land-is-soaked-in-blood-catholic-bishops-say#:~:text=%E2%80%9CNigeria%20is%20bleeding.%20Our%20land%20is%20soaked%20in,as%20saying%20in%20a%20Friday%2C%20June%2010%20report> (10.06.2023).
- Atemanke, J., *Ransom Negotiations for Safe Release of Catholic Priest in Nigerian Diocese “ongoing”*, in: <https://www.aciafrica.org/index.php/news/6014/ransom-negotiations-for-safe-release-of-catholic-priest-in-nigerian-diocese-ongoing> (08.06.2022).
- Awoniyi, S., *De-Emphasizing Fanaticism in Religion as a way of Re-Designing Nigerian Society*, in: J.K. Ayantayo, A.D. Oyinloye, H.A. Labeodan (eds.), *Religion and Governance in Nigeria*. (Religious Studies Series, Vol. 4.) Ibadan: Department of Religious Studies, University of Ibadan, 2012, p. 179-198.
- Bature, A., *Religious Freedom in Nigeria – Extremism and Government Inactions*, in: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Rev.%20Fr.%20Prof.%20Anthony%20I.%20Bature.pdf> (30.05.2022).
- Benjamin, I., *Terrorists kill 3 worshippers, abduct 46 in Kaduna*, in: <https://leadership.ng/just-in-terrorists-attack-kaduna-church-kill-3-worshippres-abduct-many/> (06.06.2022).
- Brusco, N., *Violations of Religious Freedom in Nigeria: Defenceless Civilians Killed*, in: <https://www.gicj.org/gicj-reports/1916-violations-of-religious-freedom-in-nigeria-defenseless-civilians-killed> (29.05.2022).
- Carillo, A., *USCIRF To Nigerian Militants: Release 14-Year-Old Student Held Captive for Four Years*, in: <https://www.uscirf.gov/countries/nigeria/christianity-daily-uscirf-nigerian-militants-release-14-year-old-student-hel> (14.06.2022).
- Djadi, I., *896 Nigerians killed in violent attacks in 2022*, in: <https://www.opendoorsuk.org/news/latest-news/nigeria-attacks/> (15.06.2022).
- Ezeanokwasa, J.O., *Religious Freedom and Its Limitations under the 1999 Constitution of Nigeria*, in: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/naujilj7&div=8&id=&page=> (16.06.2022).
- Falola, T., *Violence in Nigeria: The Crisis of Religious Politics and Secular Ideologies*, New York: University of Rochester Press, 1998.
- Gunmen abduct Anglican bishop, wife in Oyo, demand N50m ransom*, in: <https://punchng.com/gunmen-abduct-anglican-bishop-wife-in-oyo-demand-n50m-ransom/> (13.06.2022).
- Katsina Priest, Assistant, two others abducted, Church Seeks Prayers*, “Punch Newspaper Nigeria”, in: <https://punchng.com/katsina-priest-assistant-two-others-abducted-church-seeks-prayers/> (01.06.2022).
- Kukah, M.H., *Religion Politics and Power in Northern Nigeria*, Ibadan: Spectrum, 1993.

- Ezeanokwasa, J.O., *Religious Freedom and Its Limitations under the 1999 Constitution of Nigeria*, w: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/nauij7&div=8&id=&page=> (16.06.2022).
- Falola, T., *Violence in Nigeria: The Crisis of Religious Politics and Secular Ideologies*, Nowy Jork: Uniwersytet Rochester Pres, 1998.
- Gunmen abduct Anglican bishop, wife in Oyo, demand N50m ransom*, w: <https://punchng.com/gunmen-abduct-anglican-bishop-wife-in-oyo-demand-n50m-ransom/> (13.06.2022).
- Katsina Priest, Assistant, two others abducted, Church Seeks Prayers*, "Punch Newspaper Nigeria", w: <https://punchng.com/katsina-priest-assistant-two-others-abducted-church-seeks-prayers/> (01.06.2022).
- Kukah, M.H., *Religion Politics and Power in Northern Nigeria*, Ibadan: Spectrum, 1993.
- Odia, S.I., *A Critique of Religious Fundamentalism in Nigeria*, w: https://www.researchgate.net/publication/331718752_A_Critique_of_Religious_Fundamentalism_in_Nigeria/link/5c899188a6fdcc3817526661/download (14.06.2022).
- Olayiwola, A., *Nationalism and nation building in Islam*, w: C.S. Momoh (red.) *Religia i budowanie narodu: nigeryjskie studia nad tolerancją religijną*. – N 1. (Lagos: Centrum Sztuki i Cywilizacji Czarnej i Afrykańskiej oraz Krajowe Stowarzyszenie na rzecz Tolerancji Religijnej, 1988).
- Sampson, I.T., *Religious violence in Nigeria: Causal diagnoses and strategic recommendations to the state and religious communities*, "African Journal on Conflict Resolution" 12 (2012) nr 1, s. 103-133, dostępne również w: <http://www.ajol.info/index.php/ajcr/article/view/78703> (14.06.2022).
- Pokazali mi rozłożone zwłoki, kiedy negocjowałem dla N10m – Methodist Pralate, Uche*, „Vanguard News”, w: <https://www.vanguardngr.com/2022/06/they-showed-me-decomposed-corpse-when-i-negotiated-for-n10m-methodist-pralate-uche-2/> (07.06.2022).
- Usman, Y.B., *The Manipulation of Religion in Nigeria*, Kaduna: Vanguard Printers and Publishers, 1987.

- Odia, S.I., *A Critique of Religious Fundamentalism in Nigeria*, in: https://www.researchgate.net/publication/331718752_A_Critique_of_Religious_Fundamentalism_in_Nigeria/link/5c899188a6fdcc3817526661/download (14.06.2022).
- Olayiwola, A., *Nationalism and nation building in Islam*, in: C.S. Momoh (ed.) *Religion and nation building: Nigerian studies in religious tolerance*. Vol. 1. (Lagos: Centre for Black and African Arts and Civilization, and National Association for Religious Tolerance, 1988).
- Sampson, I.T., *Religious violence in Nigeria: Causal diagnoses and strategic recommendations to the state and religious communities*, "African Journal on Conflict Resolution" 12 (2012) no 1, p. 103-133, available also in: <http://www.ajol.info/index.php/ajcr/article/view/78703> (14.06.2022).
- They showed me decomposed corpse when I negotiated for N10m — Methodist Prelate, Uche*, "Vanguard News", in: <https://www.vanguardngr.com/2022/06/they-showed-me-decomposed-corpse-when-i-negotiated-for-n10m-methodist-prelate-uche-2/> (07.06.2022).
- Usman, Y.B., *The Manipulation of Religion in Nigeria*, Kaduna: Vanguard Printers and Publishers, 1987.